



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. IV. Corollaria notatu digna,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

consummata. Suarez etiam tomo 3. de relig. lib. 9. cap. 24. ait sibi ex proprio diplomate constituisse, Gregorium XIII. in matrimonio rato dispensasse inter conjuges qui suo tempore vivebant. Demum Spondanus in Annalibus Ecclesiasticis, ad annum 1599. num. 4. refert ita iudicatum fuisse ab octo Cardinalibus, & aliis delegatis à Clemente VIII. ad iudicandum de causis dissolutionis matrimonii inter Sigismundum Batorium, Transilvaniae Principem, & Mariam Austriacam; illorumque iudicium auctoritate Apostolicâ fuisse executioni mandatum.

12 Huic argumento respondent plures ex recentioribus Theologis, negando Majorem, existimant enim Summum Pontificem posse in aliquibus, quæ sunt de jure divino & naturali dispensare, non per potestatem quam habeat ex se sed specialiter sibi à Christo communicatam, ob publicum bonum Ecclesiæ; unde licet matrimonium sit divino naturalique jure insolubile, nihilominus (inquiunt) potest Pontifex in matrimonio rato dispensare, propter gravissimas causas animarum salutem concernentes. Addunt, quod causæ rationabiles dispensationis esse possunt, notabilis in qualitate & conditione contrahentium disparitas; sæpe enim nimia affectio excoecat amantem, ipsumque inducit ad contrahendum cum persona, qualitate & conditione longè dispari: probabile periculum futuri scandalis, aut perpetuæ inter ipsos conjuges dissensionis; morbus contagiosus vel incurabilis superveniens, aut qui ante contrahendum matrimonium conjugem latebat.

13 Verum licet hæc responsio & doctrina practicè probabilis sit, tum ob auctoritatem plurium Summorum Pontificum, qui eam ad praxim revocarunt, tum ob suffragium plurium Theologorum & Canonistarum, qui ei adherent, speculativè tamen minùs videtur probabilis: Primò, quia si non possit Summus Pontifex, ut fatentur omnes, dispensare in polygamia, sive ante, sive post consummationem matrimonii, multò minùs in insolubilitate, cum in insolubilitate magis repugnet naturæ & fini matrimonii, quam polygamia, ut constat ex dictis in præterea probatione conclusionis.

14 Secundo, si credibile sit Christum dare Summo Pontifici potestatem dispensandi in matrimonio rato, quia hoc expedit videtur ad bonum publicum Ecclesiæ, & salutem spirituali animarum, similiter ob eandem rationem dici poterit, Papam à Christo accepisse facultatem dispensandi in matrimonio consummato, quia similiter interdum videtur pertinere ad bonum publicum Ecclesiæ, ut in matrimonio consummato dispenset, puta si aliquis Princeps Christianus duxisset uxorem sterilem, & nisi hæredes regni relinqueret, Princeps aliquis infidelis vel hæreticus deberet ei succedere.

15 Tertiò, plures docti & pii Pontifices, hanc sententiam minùs probabilem iudicarunt, ideoque eam ad praxim reducere, & in matrimonio rato dispensare, constanter renuerunt, ut de Innocentio VIII. Adriano VI. & Pio V. refertur: imò Leodesina auctoritas, nonnisi ante Marinum V. ausum fuisse talem dispensationem concedere, quamvis per quatuordecim sæcula, quam plurimæ hujus dispensationis faciendæ occasioness occurrerint. Varia etiam Pontius lib. 9. cap. 3. adducit veterum Pontificum decreta, quibus declarant, causas illas quas recentiores Theologi

A rationabiles existimant ad dispensandum in matrimonio rato, non esse sufficientes ad dissolvendum tale matrimonium. Hæc ergo responsio prætermittenda, vel in sua probabilitate relicta.

Respondet ad objectionem, concessam Majori, negando Minorem, & ad illius probationem desumptam ex facto Summorum Pontificum, qui in matrimonio rato dispensarunt, dico illos, usos esse opinionem quam probabiliores existimant, eò quod apud Canonistas communis sit, quod in re obscura, & utriusque probabilis sit licuit: quamvis enim non liceat uti opinione minus probabili, in concilio alteriusque existimatur probabilior; si tamè opinio, quæ in se minus probabilis est, alicui videatur probabilior, non peccat, si eam in praxi sequatur, quia tunc excusatur ex ignorantia invincibili; ut in dissertatione de probabilitate, quam post Tractatum de moralitate actuum humanorum adjeccimus, fusè ostensum est.

S. IV.

Corollaria notata digna,

EX dictis colligitur primò, nullum matrimonium neque fidelium neque infidelium, non solum post, sed neque ante carnalem copulam, solo conjugum consensu valide dissolvi posse: matrimonium enim insolubile habet ex præcepto divino & naturali, quod ad omnes homines se extendit, quodque Adam in paradiso accepit posteris omnibus communicandum, Genes. 2. Propter hoc relinquet homo patrem suum, & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una. Quæ verba fuisse à Deo dicta, & per Adam posteris promulgata, significavit Christus Matthæi 19. dum hæc verba non in Adam, sed in Deum retulit. Eodè Augustinus lib. 9. super Genesim ad litteram in fine: Hæc verba (inquit) non primi hominis fuisse Scriptura testatur, Dominus tamen in Evangelio Deum dixisse declaravit, ut bene intelligeremus propter exactionem, quæ præstatur in Adam, hoc enim divinitus tanquam prophetam dicere potuisset. Et Tridentinum sess. 24. initio: Matrimonium perpetuum insolubileque nexum, primo humani generis patens, Divini Spiritus instinctu promulgatum, cum dicitur: Hæc nunc os ex osibus meis. Uge licet forte aliqui Gentiles, ob invincibilem ignorantiam huius præcepti, excusentur, si matrimonium in casu aliquo urgentissimo, ex mutuo consensu dissolvant, dissolutio tamen ejus non erit valida, cum in ea desit consensus Dei, quem non censetur præbere, nisi in duobus casibus infra referendis, cum nimirum alter conjugum infidelium ad Christianam fidem converteritur, & alter remanens in infidelitate non vult cum eo habitare absque contumelia Creatoris; & cum unus ex conjugibus ante consummationem matrimonii in aliqua Religione approbata professionem emittit. De quo infra.

Colligitur secundò, matrimonium Christianorum magis esse insolubile, quam matrimonium infidelium; nam matrimonium fidelium insolubilitatem habet non solum ex jure nature, sed etiam ex sacra significatione unionis Christi cum Ecclesia, quæ ei convenit quatenus est novæ legis Sacramentum: hanc verò significationem non habet matrimonium infidelium, ut docet D. Thomas in 4. dist. 26. q. 2. art. 1. Ratio est, quia conjunctio Christi cum Ecclesia, quam matri-

monium significat, non est per similitudinem tantum naturæ, quam Christus habet cum toto genere humano, sed per fidem & charitatem, quæ ut sponsus Ecclesiam ut sponsam diligit, ut ex Pauli discursu colligitur, qui maritos adhortatur ad uxores diligendas, sicut Christus dilexit Ecclesiam; ad hanc autem conjunctionem significandam matrimonium infidelium, utpote fide carens, aptum non est. Ex quo intelliges rationem, ob quam matrimonium consummaturum infidelium, per alterius conjugis ad fidem conversionem, divini possit, non autem fidelium per unius conjugis apostasiam à fide, tametsi nonnunquam majus periculum sit, ne hic per conjugem à fide aversum, quam ille per conjugem in sua infidelitate perseverantem, perventur; quia nimirum matrimonium infidelium non est à Christo assumptum, ad significandam indissolubilem sui cum Ecclesia conjunctionem, sicut matrimonium fidelium.

19 Colligitur tertio, matrimonium in lege nova esse magis indissolubile, quam fuerit in lege naturæ, vel in lege Mosaica. Nam ut docet sanctus Doctor loco citato, matrimonium fidelium ante Christi adventum, non significabat unionem Christi cum Ecclesia, hanc enim significationem accepit in lege Evangelicæ, cum fuit elevatum à Christo ad dignitatem Sacramenti novæ legis, quia congruentius fuit quod eam haberet, post factam Verbi cum natura humana, & Christi cum Ecclesia conjunctionem; tum etiam, quia ante Christi adventum licitum erat matrimonium unius cum pluribus uxoribus, hoc verò matrimonium aptum non erat ad significandam unionem Christi cum Ecclesia, quæ est una, & multo minus Verbi cum humanitate assumpta, quæ etiam unica est. Ex quo intelliges, cur in lege Mosaica matrimonium esset solubile per hocellum repudii, ut dicitur articulo sequenti, in lege verò Evangelicæ id non liceat, quia nimirum in lege nova significat unionem Christi cum Ecclesia, quam Deus nunquam repudiabit, juxta illud Olee sponsabo te mihi in sempernum; in lege verò Mosaica, hac significatione carebat.

ARTICULUS II.

An repudium olim fuerit licitum Iudeis, & Romanis, aliisque Gentilibus, ita ut repudiando uxores, non peccarent, Deo desponsante in lege naturæ?

§. I.

Præmittitur quod apud omnes est certum, & re-feruntur sententia.

20 Suppono primò, quod olim in lege Mosaica permittitur Iudeis uxores dimittere, & libello repudii uxori dato, aliam ducere: De utero enim 24 sic dicitur: Si acceperit homo uxorem, & non invenit gratiam ante oculos ejus, propter aliquam infirmitatem, scribet libellum repudii, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua. Forma verò huius libelli, seu verba in eo contenta, hæc erant: Ego Rabbi Simeon filius Rabbi Abraham, filij Rabbi David, filij Rabbi Salmon, &c. primâ mensis secundi, anno

à creatiæ mundi &c. hi & in hac civitate, ex animi mei consensu, & sine ulla coactione, repudiavi Rachel filiam Rabbi Mosi filij Rabbi Joseph filij Rabbi Jacob; & dedi illi libellum repudii in manu, chedam abscessionis, & signaculum divisionis, ut sit à me abjecta, & abeat quocumque voluerit, ducitque possit ab omni viro, nec eum quicquam prohibere presumat, juxta constitutiones Moysi, & Israel. Debebat autem hic libellus, non ab ipso repudiante, sed ab aliquo docto scriba componi, idque duplici de causa, primò, ut mora scribendi tardiores maritus redderet ad repudiandum, daretque tempus maturius ea de re deliberandi, extincto interea, vel remisso fievore odii & iracundiæ, ut notat S. Augustinus lib. 19. contra Faustum cap. 26. ubi ait, quod talis libellus debebat scriptis mandari, ut in dissidium animi præceptis libelli conscriptione refractus, abstineret, & quid mali esset uxorem dimittere, cogitaret. Secundo, ut scriberet à quibus exarari debebat, & quibus repudii causa exponenda erat, de ea secundum legem judicaret, & si iusta non esset, repudium impedirent, conjugatosque ad pacem & concordiam revocarent. Quia ut perhibent (subdit idem sanctus Doctor) apud Hebræos scribere literas Hebræas nullitas erat, nisi scribis solis, cum & excellentiorem profiterentur sapientiam, & si qui eorum essent æquitate ac pietate præditi, non tantum profiterentur sapientiam, sed etiam seclarentur. Ad hos igitur quos oportere esse prudentes legi interpretes & iustos & fidem diffusores, lex voluit mittere eum, quem iussit libellum repudii dare, si dimisisset uxorem. Non enim poterat scribi libellus, nisi ab ipsis qui per hanc occasionem & necessitatem, venientem quodammodo in manus suas, bono consilio regerent, atque inter ipsum & uxorem, pacifice agendo dilectionem, concordiamque suaderent.

Porro libellus repudii in lege Mosaica dari non debebat, nisi ex gravi aliqua & iusta causa, quæ verbis Deuteronomii supra relatis, generatim nomine fœditatis exprimitur; puta sterilitas, quæ apud Iudeos erat ignominiosa, lepra, morbus perpetuo impediens debiti conjugalis redditionem, veneficium, ebrietas, morositas, & rixæ perpetuæ, vel mali mores mulieris, turbantes pacem domesticam, liberisque valde nocentes malo exemplo. Quare non sufficiebat levis causa, ut colligitur ex verbis illis Malachiæ secundo. Cum odio habueris (uxorem tuam) dimitte, dicit Dominus Deus Israel. Quæ verba ironice dicta esse à Deo, plures Interpretes asserunt, & indicant verba immediate præcedentia: Custodie ergo spiritum vestrum, & uxorem adolescentiæ tuæ noli despiciere, unde illis Deus reprehendit Israelitas, eâ solâ de causa odio habentes & repudiantes uxores suas, quòd illæ minus essent pulchræ quàm alienigenæ.

Demum necessè non erat, ut in libello repudii ejus causæ specialiter exprimerentur, sed tantum in generali, ut ostenderetur iustum repudium, ut ait S. Thomas hic qu. 67. art. 7. Imò aliqui docent, nequidem in generali causas repudii scribi debuisse, tum quia in forma libelli supra relata non exprimitur; tum etiam, quia hoc ipso quod libellus à scribis exarari debebat, constabat authenticè causam esse iustam, utpote talem ab illis judicatam. Plura de forma repudii Judaici videri possunt apud Abulensem in cap. 19. Matth. cap. 52. & sequentibus.

Suppono secundo, quod non solum Iudei, sed etiam plerique Gentilium, olim solebant uxores repudiare, ut alias ducerent, sicut de Medis &

Per-